

**ОСНОВНИ ПРАВЦИ КРИМИНАЛИСТИЧКОГ
ПОСТУПАЊА У СУЗБИЈАЊУ
НАРКО - КРИМИНАЛИТЕТА**

ДАРКО МАРИНКОВИЋ

Полицијска академија, Београд

Резиме: Наркокриминалитет је један од најсложенијих и друштвено најштетнијих облика савременог криминалног манифестовања, а његова повезаност са другим облицима криминалитета, нарочито тероризмом, још више компликује активности усмерене на изналажење адекватне стратегије за његово сузбијање. При њеном дефинисању неопходно је узети у обзир феноменолошка и етиолошка обележја наркокриминалитета, као и сазнања о његовим носиоцима, логистичкој подршци, финансијској бази и токовима новца прибављеног извршењем кривичних дела која спадају у његов дијапазониспољавања.Криминалистички приступ решавања овог сложеног безбедносног проблема подразумева унапред дефинисан систем активности којима се настоје неутралисати она обележја наркокриминалитета која га и чине тешким за откривање и доказивање.

Кључне речи: наркокриминалитет, криминалистичка стратегија, мапирање криминалитета, проактивно поступање, офанзивност криминалистичког рада, прикривене истраге.

**MAIN DIRECTIONS IN SUPPRESSION OF
DRUG-RELATED CRIMES**

DARKO MARINKOVIC

Police Academy, Belgrade

Abstract: Drug-related crimes are one of the most complex and socially most harmful forms of contemporary crime and their link with other crime forms, especially terrorism, makes it even more complicated to find adequate strategies for their suppression. When defining these crimes it is necessary to take into account phenomenological and etiological characteristics of drug-related crimes, as well as knowledge on their bearers, logistic support, financial basis, and flows of money gained while committing crimes. Criminalistics approach to solving of this complex security problem includes defined system of activities that tend to neutralize these characteristics of drug-related crimes, which make them difficult for detection and proving.

Key words: drug-related crimes, crime-investigating strategy, crime mapping, pro-active actions, offensive of crime-investigating work, covert investigations.

DEFINING A PROBLEM

Drug abuse, including drug-related crimes, with all their complex manifestations represents a universal problem of humankind. Negative patterns of drug

ДЕФИНИСАЊЕ ПРОБЛЕМА

Злоупотребе дрога, укључујући и криминалитет везан за њих, у свим својим комплексним појавним облицима представљају универзални проблем човечанства. Негативни обрасци конзумирања дрога опонашају се на целој планети, без обзира на то да ли је реч о конзервативним или либералним друштвима, док међународно повезани синдикати илегалних произвођача и трговаца наркотика непрекидно шире своја тржишта, при чему као базе за своје операције користе земље у којима још увек не постоји заокружен систем државне и друштвене реакције и одбране. Њихове незаконите делатности су један од најакутнијих облика савременог криминалног манифестовања, чија опасност произлази из најмање три разлога:

- у непосредној су вези са ширењем наркоманије, као изразите социопатолошке појаве, јаког криминогеног дејства,
- испреплетене су и прожимају се са другим облицима криминалитета, нарочито тероризмом,
- захваљујући огромним новчаним средствима до којих долазе својим испољавањем, постоји могућност утицаја не само на националне него и на укупне међународне, привредне, финансијске и политичке системе и односе.

Основна феноменолошка обележја наркокриминалитета¹ су: прикривеност манифестовања, специфичност трагова и индиција, велика динамичност у испољавању, константно јављање нових појавних облика, интернационализација и глобализација, јаке криминалне организације које се баве тим незаконитим делатностима, разни облици камуфлажа везаних за транспорт дрога, спремност произвођача, кријумчара и трговаца наркотика на преузимање ризика од откривања итд. Делатност откривања и доказивања ових кривичних дела није нимало једноставна, па је неопходан крајње одговоран и озбиљан приступ при дефинисању стратегије намењене њиховом сузбијању. Таква стратегија има задатак да на глобалном нивоу проучи и дефинише оне

abuse are followed all over the planet, regardless of whether a society is conservative or liberal, while the internationally related syndicates of illegal producers and traffickers of drugs continuously broaden their market, using the countries where there is still not a complete system of social and state response and defense as basis for their operations. Their illegal activities are one of the most acute forms of contemporary crime manifestation and their danger is the result of at least three reasons:

- They are directly related with the spread of drug addiction as a characteristic socio-pathological manifestation with strong crime-generating influence;
- They are intertwined with and penetrate other crime forms, especially terrorism;
- Due to large amounts of money, which can be acquired, there is a possibility of influence on not only national but also the overall international, economic, financial and political systems, and relations.

Basic phenomenological characteristics of drug-related crimes¹ are: covert manifestation, specific traces and clues, dynamic manifestation, constant taking of new forms of manifestation, internationalization and globalization, strong criminal organizations engaged in illegal activities, various forms of camouflage related to drug transportation, readiness of producers, traffickers and dealers of narcotics to take risk of being discovered, etc. On the other hand, activities related to detection and providing evidence for these crimes is not at all simple, so very responsible and serious approach is required when defining strategies for their suppression. The task of such a strategy at global level would be to study and define those operative, tactical, and investigative measures and activities, which are most efficient in achieving this goal, and practically it must be high over criminal processing of particular crimes. Its goal is creation and application of a complex of measures intended to suppress drug-related crimes as a whole. It should also take into account that such strategy must be implemented by criminal law

1 Криминалитет у вези са опојним дрогама може се диференцирати на криминалитет зависника - наркомана (кривична дела код којих постоји узрочна веза између саме зависности и извршеног деликта) и криминалитет незаконите производње и промета опојних дрога. У раду ћемо под наркокриминалитетом подразумевати инкриминације незаконите производње, кријумчарења и продаје опојних дрога.

1 Crimes related to narcotics can be differentiated as crimes committed by drug addicts (crimes where there is a causal relation between addiction and crime committed) and as crimes of illegal production and trafficking of narcotics. In this paper, drug-related crimes will include illegal production, trafficking and selling of narcotics.

оперативно-тактичке и истражне мере и радње које су најефикасније у постизању тог циља, а у практичној реализацији мора се издизати далеко изнад криминалистичке обраде појединачних деликата. Њен циљ је стварање и примена комплекса мера намењених сузбијању наркокриминалитета у тоталитету, при чему треба имати у виду да се таква стратегија мора спроводити институтима кривичног права, уз усмеравање тежишта активности на пресецање и спречавање сталног дотока илегалног капитала и његовог преливања у легалне токове, као и пресецање веза носилаца ових делатности са структурама државне власти, финансија и привреде.

Основни правци криминалистичког поступања при реализацији стратегије сузбијања наркокриминалитета треба да трасирају пут успостављања таквих оперативних активности које ће бити гарант њене успешности, а тиме и успешности ширих друштвених настојања усмерених на сузбијање наркоманије као социопатолошке појаве. Они би, према нашем мишљењу, били следећи:

- Праћење и проучавање нарко-криминалитета,
- Проактивно криминалистичко поступање,
- Офанзивност криминалистичког рада,
- Тајност (прикривеност) криминалистичког поступања,
- Усмереност криминалистичког рада на све структуре нарко-криминалитета.

Њихов основни циљ јесте неутралисање оних карактеристика наркокриминалитета које и јесу највећа препрека његовом ефикасном откривању и сузбијању, а на које смо у претходном тексту и указали.

ПРАЋЕЊЕ И ПРОУЧАВАЊЕ НАРКОКРИМИНАЛИТЕТА КАО ОСНОВ ДЕФИНИСАЊА СТРАТЕГИЈЕ ЊЕГОВОГ СУЗБИЈАЊА

Уколико желимо успешно да решимо одређени проблем, па био он и криминалитет, морамо се што потпуније и детаљније упознати са његовим особинама, својствима и карактеристикама које га суштински одређују и дефинишу. У том смислу, као *conditio sine qua non* успешног сузбијања нарко-криминалитета намеће се потреба његовог константног изучавања и праћења, и то све три равни испољавања: феноменолошке, етиолошке и виктимолошке. Када је у питању морфологија ових кривичних дела, велики значај у њеном сагледавању имају статистичке евиденције (полиције, судова и

institutes, focusing the activities on cutting off and preventing continuous inflow of illegal capital and its overflowing into legal flows, as well as cutting off connections between these activities and structures of state authorities, finance and economy.

Basic directions of criminalistic activities when realizing drug-related crime suppression strategy should trace the path to establish such operative activities, which would guarantee its success and ultimately the success of broader social efforts, directed at suppression of drug-addiction as socio-pathological phenomenon. According to our opinion, they would be as follows:

- monitoring and research of drug-related crimes;
- pro-active crime-investigation actions;
- offensive of crime-investigation work;
- under-cover crime-investigation;
- directing crime investigation to all structures of drug-related crimes.

Their basic goal is to neutralize those characteristics of drug-related crimes, which are the biggest obstacle to their efficient detection and suppression, as it has been presented above.

MONITORING AND STUDY OF DRUG- RELATED CRIMES AS A BASIS FOR DEFINING THE SUPPRESSION STRATEGY

If we want to solve a certain problem successfully, even crime, we must be acquainted with its characteristics and features that determine and define it in a thorough and detailed manner. As *conditio sine qua non* to that effect for successful suppression of drug-related crimes there is a need for its constant research and monitoring in all three forms of manifestation: phenomenological, etiological and victimological. As far as morphology of these crimes is concerned, statistic records (of police, courts and prosecution) are very important when considering them, since they point to their space and time distribution. They offer solid basis for geographical profiling (mapping) of drug-related crimes, in other words basis to determine place and area where these crimes are most numerous (criminal focus), which is followed further by synergic preventive-repressive activities by bodies responsible for their suppression, primarily police force. However, it should be admitted that crime-related mapping is very difficult because of the "dark number" and specific position of a victim, who cooperates with a

тужилаштва), које указују на њихову просторну и временску дистрибуцију. Оне пружају солидну основу географског профилисања (мапирања) наркокриминалитета, односно одређивања места и подручја у којима се ова кривична дела врше у највећем броју (криминална жаришта), на шта се даље надовезује синергично превентивно-репресивно деловање органа задужених за њихово сузбијање, пре свих полиције. Међутим, мора се признати да је мапирање криминалитета везано за дроге веома отежано због изражене „тамне бројке” и специфичног положаја жртве, која у његовом извршењу сарађује са трговцем дроге, на његовој је страни а против органа откривања и доказивања.² Али то не значи да је оно и апсолутно искључено, јер се може вршити и на основу сведочења самих полицајаца са терена или грађана, иако такав број неће представљати целокупну илегалну трговину наркотицима у датој средини.³ Поред података о броју извршених дела, њиховој просторној и временској дистрибуцији, из евиденција се може сазнати и о њиховим учиниоцима - пол, старост, образовање, рецидив и слично, и то

2 Однос зависника и продавца наркотика условљен је чињеницом да су они међусобно упућени једни на друге, чинећи својеврсну криминалну симбиозу: зависник не може без дроге (коју му обезбеђује продавац), а продавац не може без наркомана (који скупо плаћа његову робу). Из тих разлога они се међусобно чувају од органа државне репресије и све се одвија у „четири ока”. Зато се ова врста криминалитета назива и „консенсуалним криминалитетом“, а због чињенице да актери илегалне трговине дрогама делују сагласношћу воља, те да жртва не пријављује дело полицији и не сматрајући да је оштећена његовим извршењем, поједини аутори ове инкриминације сврставају у тзв. „деликте без жртве” (victimless crimes).

3 Мапе криминала су најкорисније када показују широку лепезу географских података који су у контексту самих података о криминалитету. Велики саобраћајни центри (железничке или аутобуске станице) и места где се окупљају пешаци (паркови, тргови, аутобуска стајалишта) често су важне тачке на мапама криминала, као што су то и школе, тржни или спортски центри. Неки од њих се сврставају под „подстрекаче криминалитета”, а други под „пригушиваче”. Тако се у „подстрекаче злочина” убрајају продавнице алкохолних пића, тржни центри, разне играонице и слично, док се у „пригушиваче” убрајају полицијске станице, квартави у којима постоје чувари или коридори који су означени као сигурни. Наведено према: Markovic, I., Stone, S.: Мапирање криминала и policing у демократским друштвима.- У: Безбедност, Београд, 2002, број 4, стр. 641.

drug dealer when committing a crime, is on his side and against the law enforcement bodies.² But this does not mean that it is absolutely excluded, since it can be done on the basis of testifying of field police officers or citizens, although this number would not represent the whole illegal drug trafficking in that environment.³ In addition to data on number of crimes, their space and time distribution, the records offer data on their perpetrators – sex, age, education, recidivism, and similar, and these data can be used to undertake crime control and supervision of perpetrators or other individuals who are in criminal contact with them.

Knowing delinquent tactics includes the research of some crimes, *modus operandi* of their perpetrators, manners of hiding and relation with the victim, in order to come to general conclusions about characteristics and structure of these crimes by inductive-deductive method. It should not be forgotten that **“tactics and techniques of perpetrators condition the methods and means used by criminalistic theory and practice”**, and “they are mostly present when creating crime-investigation techniques and tactics”.⁴

2 The relation between a drug-addict and a dealer is conditioned by the fact that they are mutually referring to each other creating a specific criminal symbiosis: the drug-addict cannot be without a drug (which is provided by the dealer), and the dealer cannot do without the drug-addict (who pays for his goods expensively). These are the reasons why they hide each other from law-enforcement bodies and all is done between them. This form of crimes is also called “consensual crimes” due to the fact that the actors involved in illegal drug trafficking act by meeting of minds, the victim does not report the crime to the police not considering himself/herself as being an injured party; some authors classify these crimes as so-called victimless crimes.

3 Crime maps are the most useful when they show a wide range of geographical data in the context of criminal data. Big traffic centers (railway or bus stations) and places where people gather (parks, squares, bus stops) are often important points on crime maps, as well as schools, shopping malls and sport centers. Some of them are ranked as “crime instigators” and the other as “mufflers”. The “crime instigators” include hard liquor stores, shopping malls, various slot-machine parlors and similar, while the “mufflers” include police stations, parts of the town where there are guards or corridors marked as safe. Quoted according to: Markovic, I., Stone, C.: *Crime mapping and policing in democratic societies*, Bezbednost, Beograd, 2002, No. 4, p. 641.

4 Vodinelic, V.: *Kriminalistika*, Beograd, 1984, p. 5.

искористити за предузимање криминалистичке контроле и надзора, над самим учиниоцима или другим лицима која су са њима у криминалном контакту.

Познавање делинквентске тактике подразумева изучавање појединих деликата, *modus operandi-a* њихових учинилаца, начина прикривања и односа са жртвом, не би ли се индуктивно-дедуктивном методом дошло до општих закључака о карактеристикама и структури ове врсте криминалитета. Не треба заборавити да „тактика и техника преступника условљавају методе и средства којима се служе криминалистичка теорија и пракса“, и да су у највећој мери „присутни при креирању криминалистичке технике и тактике“.⁴

Разумевање наркокриминалитета није могуће и без познавања његове жртве, која је код ових кривичних дела персонификована у зависницима од психоактивних супстанци. Они су у специфичном односу подређености у односу на илегалне трговце наркотицима, који их снабдевају за њих „неопходним супстанцама“, због чега их љубоморно чувају од органа откривања, али исто тако и због чињенице да се и они сами често појављују у улози дилера дроге и представљају последњу карику у ланцу (организованог) илегалног промета наркотика.

Праћење и изучавање кривичних дела у вези са наркотицима нарочито добија на значају када је у питању организовани наркокриминалитет. Његова сложеност функционисања веома је велика, уз истовремену прикривеност испољавања према споља и примену насиља, застрашивања и корупције у циљу очувања постојећих позиција или њиховог увећања. Све присутнија глобализација наркокриминалитета додатно отежава настојања државних органа да се „похватају сви конци“ и приведу правди његови челни људи. Осим тога, огромна новчана средства до којих се долази вршењем ових незаконитих делатности настоје се на разне начине легализовати и преточити у легалне токове новца како би се прикрило њихово право порекло. Зато је неопходно стално праћење и сагледавање ове врсте криминалитета како на терену тако и научно, често на дужи време, не би ли се ствариле стратешке позиције, које ће, уз примену одређених истражних мера и поступака, гарантовати његово елиминисање у што већем проценту.

It is not possible to understand drug-related crimes without the knowledge of its victims who is personified as psychoactive drug-addict for this form of crimes. They have specific subordinate position in relation to illegal drug dealers who supply them with “necessary substances”, and this is why they protect them from the police, but also because of the fact that they themselves are often drug dealers and represent the last link in the chain of (organized) illegal drug trafficking.

Monitoring and research of drug-related crimes is very important as far as organized drug-related crimes are concerned. Their functioning is very complex and they are followed by simultaneously hidden manifestation, violence, intimidation and corruption all aimed at maintaining the existing position or their increasing. Present globalization of drug-related crimes makes it even more difficult for state bodies to round everything up and bring before justice the leading people. In addition to this, there are various efforts to legalize large amounts of money, which has been illegally gained, and include it into legal money flows in order to hide their true origin. It is therefore necessary to monitor and take into account these crimes both in the field and scientifically, often for a longer period of time, in order to create strategic position which would together with investigation measures and procedures guarantee their elimination in as high percentage as possible.

4 Водинелић, В.: Криминалистика, Београд, 1984, стр. 5.

ПРОАКТИВНО КРИМИНАЛИСТИЧКО ПОСТУПАЊЕ У СУПРОТСТАВЉАЊУ НАРКОКРИМИНАЛИТЕТУ

Проактивно поступање у супротстављању криминалитету означава такву криминалистичку активност која се просторно и временски предузима у криминалном претпољу. Основ поступања у овом случају није конкретно извршено кривично дело, већ је садржан у настојању да се буде „присутан на терену” и добро обавештен о свим стањима и проблемима који постоје у датој средини, а која погодују или доводе до вршења кривичних дела. Проактивни приступ подразумева антиципирање потенцијалних појавних облика асоцијалног и антисоцијалног понашања и деловање унапред, с циљем предупређивања криминалних аката, за разлику од реакције на злочин која се предузима *post festum* и није ништа друго до закаснили друштвени одговор на злочин. Граница између превентивног и репресивног поступања, изражена у „класичном” криминалистичком раду, код проактивног ислеђивања злочина (*Proactivation of Crime Investigation*) се брише, а ова два основна метода криминалне политике се међусобно прожимају и допуњују.⁵ Присутношћу у криминалном претпољу, пре него што се конкретно кривично дело оствари, постиже се двоструки ефекат: са једне стране делује се превентивно, а са друге стране, у случају да се оно ипак реализује, располаже се солидном полазном информационом основом за његову успешну репресију.

Може се рећи да овакав начин криминалистичког рада, када је у питању полиција као субјект супротстављања криминалитету, произлази из једног ширег, глобалнијег и стратешког модела обављања полицијских послова и задатака, који се означава као *community policing*. У њему се посебно инсистира на успостављању поверења, кооперације и сарадње између полиције и грађана, а решавање безбедносних проблема, према овом моделу, представља њихову заједничку акцију.⁶ Таква кооперација и сарадња је од великог значаја управо када је реч о наркoкриминалитету, с обзиром на то да га карактерише хронични информациони

PROACTIVE CRIME-INVESTIGATION ACTIVITIES IN OPPOSING DRUG-RELATED CRIMES

Proactive activities in opposing crime include such crime-investigation activities, which are undertaken spatially and timely in **criminal pre-field**. The basis of activities in this case is not a concrete crime committed but it is contained in the effort to be “present in the field” and well informed about the states and problems existing in the particular environment and which are favourable to or lead to crime commitment. Proactive approach means **anticipation** of potential forms of manifestation of asocial and antisocial behaviour and acting in advance in order to prevent crimes, which is different from response to crime that is undertaken *post festum* and it is nothing more than late social response to crime. The limit between preventive and repressive acting, expressed in traditional crime-investigation, is erased at proactivation of crime investigation, and these two methods of criminal policy are intertwined and complementary to each other.⁵ The presence in criminal pre-field, before a particular crime has been committed, achieves **double effect**: on one hand, we have prevention, and on the other hand, in case a crime is still committed, there is a solid starting information basis for its successful repression.

It can be said that this manner of criminalistic work, when we talk about the police as a subject of crime opposition, is the result of a broader, more global and strategic model of carrying out police tasks and duties which is marked as *community policing*. It insists especially on establishing of trust and cooperation of police and citizens, and solving of security problems, according to this model, represents their mutual action.⁶ Such cooperation is very important when we deal with drug-related crimes, considering that they are characterized by chronic information deficit. Important data and information required for efficient operative covering of certain space or individuals can be

5 Harfield, C.: Pro-activity, Partnership and Prevention.- U: The Police Journal, 2000, broj 2, str. 109.

6 Rosenbaum, D., P.: The Challenge of Community Policing: Testing the Promises, Newbury Park, 1994. str. 125; Симоновић, Б.: Улога полиције у превенцији криминалитета на нивоу локалне заједнице.- У: ЈРКК, 2001, број 1, стр. 79.

5 Harfield, C.: Pro-activity, Partnership and Prevention. - In: The Police Journal, 2000, No. 2, p. 109.

6 Rosenbaum, D., P.: The Challenge of Community Policing: Testing the Promises, Newbury Park, 1994, p. 125; Simonovic, B.: Uloga policije u prevenciji kriminaliteta na nivou lokalne zajednice. - ЈРКК, 2001, no. 1, p 79.

дефицит. У том смислу, важни подаци и обавештења који су неопходни за ефикасно оперативно покривање одређеног простора или лица, управо се могу добити као резултат синергичног деловања полиције и грађана.

Проактивна полицијска делатност, генерално узев, означава константну присутност криминалистичко-оперативних активности у одређеном простору и времену, а њена практична примена се највећим делом остварује кроз криминалистичку контролу и надзор како појединаца и група лица тако и одређених објеката и простора. Када је у питању криминалистичка контрола усмерена према наркокриминалитету, неопходно је њено фокусирање у следећа два правца:

- надзор и контрола одређеног простора, односно објеката у којима се фреквентно врше ова кривична дела и
- надзор и контрола лица и група лица (банди), за које се претпоставља да се баве овим незаконитим делатностима.

У случају постојања индиција о присутности организованог криминалитета (па тиме и организованог наркокриминалитета) у одређеној средини, поједини аутори нарочито указују на неопходност метода навођења одређеног броја криминалистичких радника на саме криминалце - претпостављене учиниоце, а не на испољено кривично дело, при чему се прикупљају сазнања о свим њиховим кретањима, везама, навикама, понашању и намерама.⁷ Међутим, да би се на овај начин постигли запаженији резултати, неопходно је кориговати организациону структуру полицијских органа стварањем таквих оперативних група које су у својој организацији и откривачком раду бар онолико еластичне и покретљиве колико и сами криминалци при испољавању својих незаконитих активности.⁸

gathered because of synergic activities by the police and citizens.

Proactive police activities, in general, mean constant presence of criminal-operative activities within a certain space and time, and they are practically implemented mostly through criminal control and supervision of individuals and groups as well as certain facilities. As far as criminal control directed at drug-related crimes is concerned, it is necessary to focus it to the following two directions:

- Supervision and control of certain space, i.e. facilities where these crimes are frequently committed, and
- Supervision and control of individuals and groups (gangs) which are supposed to be engaged in illegal activities.

In case when there are indications on the presence of organized crime (and consequently organized drug-related crimes) in a certain environment, some authors point especially to the necessity to direct certain number of law enforcement officers to criminals - supposed perpetrators, and not to crime committed, in order to gather data on their movements, connections, habits, behaviour and intentions.⁷ However, in order to achieve outstanding results in this way, it is necessary to correct organizational structure of law enforcement by creation of such operative groups that are in organization and investigation as elastic and movable as criminals themselves when doing their illegal activities.⁸

7 Weschke, E.: *Netszstruktur – kriminalitdt.* - U: *Kriminalistik*, 1986, broj 6, str. 297-317; Lengard, H.K.: *Es ist funf von zwulf.* - U: *Kriminalistik*, 1989, broj 4, str. 194-198.

8 Водинелић, В.: *Криминалитет са мрежном структуром и организовани криминалитет.* - У: *Безбедност*, Београд, 1992, број 1, стр. 25.

7 Weschke, E.: *Netszstruktur – kriminalitat.* - *Kriminalistik*, 1986, No. 6, p. 297-317; Lengard, H. K.: *Es ist funf von zwolf.* - *Kriminalistik*, 1989, No. 4, p. 194-198.

8 Vodinelic, V.: *Kriminalitet sa mrežnom strukturom i organizovani kriminalitet.* *Bezbednost*, Beograd, 1992, no. 1, p. 25.

ОФАНЗИВНОСТ КАО ЕЛЕМЕНТ КРИМИНАЛИСТИЧКЕ СТРАТЕГИЈЕ СУЗБИЈАЊА НАРКОКРИМИНАЛИТЕТА

Начин испољавања нарkokриминалитета нужно намеће такве активности полиције и других истражних органа у његовом сузбијању које се могу окарактерисати као веома динамичне и продорне – једном речју офанзивне. Офанзивност као конституент стратегије сузбијања нарkokриминалитета може се двојачко схватити, и то као:

- офанзивност у правцу долажења до обавештења, информација и сазнања неопходних у криминалистичком раду и
- офанзивност у правцу физичког продора и инфилтрације у криминалне организационе структуре.

Када кажемо да начин долажења до релевантних информација и обавештења у вези са нарkokриминалитетом мора бити офанзиван, то значи да се не сме дозволити да се оне прикупљају мање - више случајно и спорадично. Управо због чињенице да се ова врста криминалитета испољава веома прикривено, уз одсуство жртве у класичном смислу која пријављује дело и учиниоца, не сме се бити пасиван и чекати да информације до органа откривања и доказивања долазе с времена на време и стихијски. Када је у питању нарkokриминалитет, мора се бити офанзиван у обавештајном смислу, агресиван и хиперактиван, не би ли се пробио „зид ћутања” који га чува од уплитања споља. Поједини аутори истичу да је тежиште делатности сузбијања организованих форми криминалитета у квалитетном обавештајном раду⁹, због чега систематско прикупљање информација мора почети и много пре него што се појаве било какве основе сумње о конкретним кривичним делима, а то значи унутар криминалне средине и око ње.¹⁰ На основу индиција и верзија о постојању

OFFENSIVENESS AS AN ELEMENT OF CRIMINAL STRATEGY OF DRUG-RELATED CRIME SUPPRESSION

The manifestation of drug-related crimes imposes necessarily such activities by law enforcement and other investigative bodies in their repression that can be characterized as very dynamic and piercing – in one word offensive. Offensiveness as a constituent of strategy to suppress drug-related crimes can be understood in two ways, as follows:

- As offensiveness in obtaining information and knowledge necessary for criminalistic work, and
- As offensiveness in penetrating and infiltrating in criminal organizational structures.

When we say that the manner of obtaining relevant information regarding drug-related crimes must be offensive, this means that it must not be allowed to gather them more or less by chance and sporadically. Because this form of crime is manifested partly covered, without a victim in a traditional acceptance of the word who reports both the crime and criminal, there is no place for passiveness and waiting for information to reach law enforcement from time to time and at random. When dealing with drug-related crimes we must be offensive regarding intelligence work, aggressive, hyperactive, in order to break “wall of silence” protecting them from outside intrusions. Some authors point out that focus of repressive activities regarding organized crime is in quality intelligence work⁹; this is why systematic gathering of information should start much before there are any reasonable doubts on specific crimes, both inside and around criminal environment.¹⁰ Based

9 Hagen Saberschinsky, полицијски руководиоца у Берлину, наведено према: Sigurnosna mreza protiv „rak-rane”: organiziranog kriminala.- U: Izbor clanaka iz stranih casopisa, Zagreb, 1997, broj 4, str. 175.

10 Тако Mischkowitz истиче да је неопходан услов за ефикасну борбу против организованог криминалитета солидан информациони фонд о његовим носиоцима, структури и логистичкој подршци, до кога се долази кроз квалитетан и озбиљан обавештајни рад који се реализује на два нивоа: стратегијском и тактичком. Тактички обавештајни рад односи се на прикупљање података неопходних за расветљавање конкретних кривичних ствари,

9 Hagen Saberschinsky, high police officer in Berlin, quoted according to: Sigurnosna mreza protiv rak-rane: organizovanog kriminala. Izbor clanaka iz stranih casopisa, Zagreb, 1997, no. 4, p. 175.

10 Mischowitz points out that a necessary condition for efficient fight against organized crimes is solid information fund on their bearers, structure and logistics, which can be achieved by quality and serious intelligence work realized at two levels, strategic and tactical. Tactical intelligence work refers to gathering of data necessary to solve concrete criminal matters, while strategic work is oriented at reaching broader conclusions on the background of origin and activities of organized crime. In: Mischowitz, R., *Mit “intelligence” die Organisierte Kriminalitat bekampfen*, quoted according to: Skulic, M.: *Organizovani*

организованог наркокриминалитета морају се организовати оперативно-тактичке мере криминалистичке контроле и надзора широког дијапазона, с обзиром на то да само добра информисаност и комплетан увид у стање ствари на терену гарантују успешан превентивно-репресивни рад на његовом супротстављању.

Као један од начина долажења до информација од значаја за рад полицијских органа, које су и те како дефицитарне када је у питању нарко-криминалитет, али истовремено и као оперативна радња *sui generis*, издваја се убацивање у криминалну групу одређених лица под легендом. Продор у криминалне организације, које су често веома компактне и хомогене у односу на своје људство, често представља једини метод рада у утврђивању њихових незаконитих делатности. Чекати да се испољи неко кривично дело, а потом његово узрочно повезивање са таквим групама, тешко да би дало неке значајније резултате. Зато се мора поћи од општих, генералних основа сумње о карактеру одређене организације и њене делатности, па офанзивним продором у њу, убацивањем прикривених иследника, електронским аудио и видео надзором и слично, ту општу сумњу конкретизовати и ојачати правно ваљаним чињеницама.

Међутим, карактеристике организованог наркокриминалитета често отежавају или онемогућавају пенетрацију припадника полиције и других државних органа у његове структуре. Криминалне организације знају бити састављене по основу етничке или националне припадности својих чланова, па је физички продор прикривених полицијских иследника друге етничке припадности или нације у такве групације практично немогућ.¹¹ Осим

on indications and versions on the existence of organized drug-related crimes, operative and tactic wide-range measures of criminalistic control and supervision must be organized, considering that only good information and complete insight into the state of affairs in the field guarantee successful preventive-repressive work.

Infiltration in criminal group of certain individuals under cover is one of the ways to obtain information important for the work of the police, which are deficient regarding drug-related crimes, but at the same time as operative activity *sui generis*. Penetration into criminal organizations, which are often very compact and homogenous regarding their members, frequently represents the only method of work in determining their illegal activities. Waiting for some crime to be committed and then causally connecting it with these groups would hardly give any important results. This is why we have to start from general bases of suspicion on the character of certain organization and its activities, then by offensive penetration into it, infiltration of undercover investigators, electronic audio and video surveillance and similar, and to make the general doubt concrete and support it with legally valid facts.

The characteristics of organized drug-related crimes, however, often make it difficult or impossible for the police members or other state organs to penetrate in their structure. Crime organizations may be composed based on ethnic or national affiliation so it is practically impossible for police investigators of other ethnicity or nationality to infiltrate under cover in such a group.¹¹ In addition to this, some authors¹² point out that traditional law enforcement instruments are inefficient when fighting organized crime, considering that their members are protected by the "law of silence",

док је стратегијски орјентисан на извођење широк закључака о позадини настанка и деловања организованог криминалитета. У: Mischkowitz, R.: Mit "inteligence" die Organisierte Kriminalität bekämpfen, наведено према: Шкулић, М.: Организовани криминалитет - појам и кривичнопроцесни аспекти, Београд, 2003, стр. 27.

11 Тако је нпр. албанска (косовска) мафија састављена искључиво од Албанаца, тј. њихових многочланих породица које функционишу по строгим патријархалним правилима, па је уплив других лица у такве криминалне структуре једноставно немогућ. Да би се обезбедиле одубацивања легендарних полицијских службеника у своје редове, поједине криминалне организације као услов за пријем нових чланова захтевају њихов пролаз кроз тзв. „иницијацију“, која обично

kriminalitet – pojam i krivichnoprocesni aspekti, Београд, 2003, p. 27.

11 For instance, Albanian (Kosovo) mafia comprises only of Albanians, i.e. their multi-member families that function according to strict patriarchal rules, so other persons simply cannot infiltrate into such criminal structures.

12 Shelly, L. I.: *Post-Soviet organized crime, problem and response*. In: European Journal on Criminal Policy and Research, 1995, no. 3-4, p. 7.

13 More about this in: Roduner, E.: *Verdeckte Ermittlungen*, 1987, no. 11; Meyer, J.: *Verdeckte Ermittlungen*. – In: *Kriminalistik*, 1999, No. 1; Schmidt – Sommerfeld, C.: *Verdeckte*

тога, поједини аутори¹² истичу да су класични полицијско-правни инструменти у борби против организованог криминалитета неефикасни, с обзиром на то да се његови припадници штите „законом ћутње“, хијерархијском организацијом, субординацијским односима и строгом дисциплином чланства, као и корупцијом самих државних службеника. Зато су у његовом супротстављању неопходне нарочито офанзивне методе ислеђивања, попут аудио и видео надзора.

ТАЈНОСТ ПОСТУПАЊА ПРИ СУЗБИЈАЊУ НАРКОКРИМИНАЛИТЕТА

Криминалистичко поступање при откривању и разјашњавању кривичних дела често се одвија конспиративно, како у односу на циљ предузимања тако и у односу на лица и објекте према којима је усмерено. Разлог тајног предузимања одређених оперативних мера и радњи јесте пре свега у постизању њихове ефикасности и целисходности, с обзиром на то да би јавно и отворено вршење одређених криминалистичких активности било беспредметно и не би уродило никаквим плодом. Зато се начело дискреције (конспиративности) истиче као врло значајно у криминалистичком раду на откривању и расветљавању кривичних дела уопште.

Развој науке и технологије пружио је велике могућности експанзији примене тајних метода ислеђивања кривичних дела, али је истовремено и сам савремено криминалитет, као неопходан услов за његово успешно сузбијање, криминалистичко поступање усмерио на подручје тајног - дискретног праћења и разоткривања његових сложених процеса и структура. Нови облици криминалитета, нарочито његове организоване форме, захтевају такву криминалистичку стратегију коју великим делом карактерише тајност предузимања. У Немачкој теорији и пракси се последње две деценије много говори и пише о тзв. „прикривеним истрагама“, (*Verdeckte ermittlungen*) као неопходном истражном моделу када је у питању организовани криминалитет,¹³

подразумева извршење тешког злочина, попут убиства невиног човека.

12 Shelley, L. I.: Post-Soviet organized crime, problem and response.- U: *European Journal on Criminal Policy and Research*, 1995, број 3-4, стр. 7.

13 Више о томе у: Roduner, E.: *Verdeckte Ermittlungen*.- U: *Kriminalistik*, 1987, број 11; Meyer, J.: *Verdeckte Ermittlungen*.- U: *Kriminalistik*, 1999, број 1; Schmid - Sommerfeld, C.: *Verdeckte Ermittlungen bei der Rauschgift - bekämpfung*.- U: *Kriminalistik*, број 7, 2001.

hierarchy within the organization, sub-ordinate relations and strict discipline of membership, as well as corruption of state civil servants. This is why offensive methods like audio and video surveillance are necessary to oppose to it.

SECRECY OF ACTION WHEN SUPPRESSING DRUG-RELATED CRIMES

Criminalistic activities when detecting and clarifying crimes are often conspirative, related to both the goal and the individuals or facilities. The reason for secret undertaking of certain operative measures and actions is primarily in achieving their efficiency and purpose, considering that public and open undertaking of certain criminalistic activities would be pointless and fruitless. This is why the principle of discretion (conspiracy) is pointed out as very important in criminal investigation in order to detect and clarify crimes in general.

The development of science and technology offers great possibilities for the expansion of secret methods of crime investigation, but contemporary crimes have also directed criminal investigation to the field of secret - discreet following and disclosure of its complex processes and structures, as a necessary condition for its successful suppression. New forms of crime, especially organized crime, require such criminal investigation strategy, which would mostly be characterized by **secrecy of action**. German theory and practice have for the last two decades dealt much with the so-called "covert investigations" (*Verdeckte ermittlungen*) as a necessary investigative model concerning organized crime,¹³ while criminal literature of Anglo-Saxon countries pays great attention to **undercover operations** and method by which they are implemented.¹⁴ It is also pointed out that waving the right to carry out undercover investigations and undertaking undercover operations in the fields of crime where there is not a report, i.e. victim (illegal trafficking with narcotics, prostitution, human

Ermittlungen bei der Rauschgift - bekämpfung. In: *Kriminalistik*, 2001, No. 7.

14 More about this in: Pilant, L.: *Undercover operations*, In: *The Police Chief*, 1997, No. 5; Joubert, C.: *National and International aspects of Undercover policing*. In: *The Police Journal*, October 1995; Fijnaut, C., Marx, G.: *Undercover - Police Surveillance in Comparative Perspective*, The Hague-London-Boston, 1995.

док се у криминалистичкој литератури земаља англосаксонског подручја велика пажња поклања „прикривеним операцијама“ (*Undercover operations*) и методама којима се оне реализују.¹⁴ При томе се истиче да би одрицање од права на вођење прикривених истрага и предузимања тајних оперативних мера и радњи у оним подручјима криминалитета где изостаје пријава, односно жртва (илегална трговина наркотицима, проституција, трговина људима и слично), било равно одрицању од самог права на борбу против криминалитета.¹⁵

Криминалистичка стратегија сузбијања нарко-криминалитета, посебно његових организованих форми, обједињује у себи различите оперативне мере и радње, којима је заједнички именуитељ тајност предузимања. У оквиру њих нарочито се издвајају:

- тајни надзор – присмотра, уз прикупљање и техничко регистровање података,
- електронски надзор телекомуникација,
- симулирани откуп и контролисане испоруке дрога,
- инфилтрација тајних агената и прикривених иследника у криминалне средине,
- коришћење информатора итд.

Доношењем Законика о кривичном поступку, и у нашој земљи су створени легални основи за предузимање низа мера и радњи тајног карактера. „Прикривене истраге“ у нашем законодавству односиле би се на ислеђивање кривичних дела организованог криминалитета (па и организованог наркокриминалитета), и садржински би обухватале следеће мере и радње предвиђене ЗКП-ом:

- надзор и снимање телефонских и других разговора или комуникација другим техничким средствима и оптичка снимања лица (члан 232 ЗКП-а),
- пружање симулованих пословних услуга и склапање симулованих правних послова (члан 504 љ.),

14 Више о томе у: Pilant, L.: *Undercover operations*.- U: The Police Chief, 1997, број 5; Joubert, C.: *National and International aspects of Undercover policing*.- U: The Police Journal, број 4, 1995; Fijnaut, C., Marx, G.: *Undercover - Police Surveillance in Comparative Perspective*, The Hague-London-Boston, 1995.

15 Kniesel, M.: *Preventivno suzbijanje krivичnih dela – odbrana od opasnosti ili krivичno gonjenje*.- U: *Izbor članaka iz stranih časopisa*, Zagreb, 1989, број 3, стр. 261.

trafficking and similar) would be equal to waving the right to fight against crime itself.¹⁵

Criminalistic strategy for suppression of drug-related crimes, especially organized forms, comprises various operative measures and activities, to which common denominator is secrecy of action. The following are particularly pointed out:

- Covert surveillance – stake-out, complete with gathering and recording of data;
- Electronic surveillance of telecommunications;
- Simulated purchase and controlled deliveries of drugs;
- Infiltration of undercover agents and investigators in criminal environment;
- Use of informers, etc.

Legal bases for undertaking a number of undercover measures and activities have been created in our country as well by passing of Criminal Proceedings Law. “Undercover investigations” in our legislation would refer to investigation of organized crimes (including organized drug-related crimes), and would include the following measures and activities provided by the Law:

- Surveillance and recording of telephone and other conversations or communications with other technical devices and optical filming of individuals (Article 232 of Criminal Proceedings Law);
- Rendering simulated business services and concluding simulated legal affairs (Article 504 lj);
- Engagement of undercover investigators (Article 504 lj);
- Controlled deliveries (Article 504 o).

In addition to this, such investigations would include all other operative measures and activities carried out in conspiracy, which make integral part of crime-investigation processing of particular crimes, such as covert monitoring and surveillance, conspirative criminal check-ups, gathering of information, using informers, etc.

The secrecy of crime-investigation activities refers to operative activities undertaken in conspiracy, which enables provision of indications and evidences necessary to clarify and support with

15 Kniesel, M.: *Preventivno suzbijanje krivичnih dela – odbrana od opasnosti ili krivичno gonjenje*. – In: *Izbor članaka iz stranih časopisa*, Zagreb, 1989, No. 3, p.261.

- ангажовање прикривених иследника (члан 504 њ.).
- контролисане испоруке (члан 504 о.)

Поред њих, такве истраге би обухватале и све друге оперативне мере и радње које се врше конспиративно, а саставни су део криминалистичке обраде конкретних кривичних дела, попут тајног праћења и осматрања, конспиративних криминалистичких провера, прикупљања обавештења, коришћења сарадника итд.

Осим што се тајност криминалистичког поступања односи на оперативне делатности које се предузимају конспиративно, на који начин се долази до индиција и доказа неопходних у разјашњавању и доказивању деликата наркокриминалитета, она се једним својим делом односи и на проблем „отицања” информација из полиције и других државних органа (тужилаштво, суд, разне инспекцијске службе) према споља, у криминални миље. Стиче се утисак да данас јаке и савремено опремљене криминалне организације више знају о полицији него она о њима самима. Због тога се примена оперативних и истражних мера и радњи које краси оперативност и истински обавештајни рад с максимумом дискреције, јавља као неопходан елемент криминалистичког рада на разоткривању савремених форми криминалитета.¹⁶

Када је у питању тајност криминалистичког поступања у супротстављању савременим облицима криминалитета, не треба сметнути са ума чињеницу да су „тајна полицијска средства социјални динамит у демократији – динамит има велике предности и ствара позитивне ефекте, али се њиме мора поступати крајње опрезно, са великом обзривошћу“¹⁷.

УСМЕРЕНОСТ КРИМИНАЛИСТИЧКОГ РАДА НА СВЕ СТРУКТУРЕ КРИМИНАЛНЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ И ЊЕНЕ НЕЗАКОНИТЕ ДЕЛАТНОСТИ

Криминалистичко поступање у сузбијању наркокриминалитета не сме бити окренуто искључиво ка усамљеном деликту и учиниоцу, већ се увек мора имати у виду црта организованости његовог испољавања и мани-

evidence drug-related crimes; a part of it refers to problem of “leaking” of information from the police and other state bodies (district attorney’s office, court, various inspection services) to criminal milieu. There is an impression that today powerful and well-equipped criminal organizations know more about police than the police about them. This is why the implementation of operative and investigative measures and activities characterized by operative quality and true intelligence work with maximum discretion, appears as a necessary element of criminalistic work for detection of modern forms of crimes.¹⁶

Considering the secrecy of crime-investigation when fighting modern crime forms, we should not avoid the fact that “secret police devices are social dynamite in democracy – dynamite has great advantages and creates positive effects, but it should be handled very carefully and considerably”.¹⁷

DIRECTING CRIMINAL INVESTIGATION TO ALL STRUCTURES OF CRIMINAL ORGANIZATIONS AND THEIR ILLEGAL ACTIVITIES

Criminalistic activities when suppressing drug-related crimes must not be directed to individual crimes and criminal but they must always take into account the characteristic of organization in crime manifestation. The existence of criminal groups with pyramid or net structure, which are often very numerous and within which there is a complex system of functioning, makes considering of all dimensions and relations within them considerably more complex.¹⁸

16 Modly, D.: *Prevenција narkodelikata od strane policije*. In: Mesto i uloga policije u prevenciji kriminaliteta, stanje, mogućnosti, perspektive – Zbornik radova, Beograd, 2002, p.330.

17 Marx, G.: *Law and Social Change*, 1992. Quoted according to: Joubert, C.: *National and International aspects of undercover policing*. In: *The Police Journal*, 1995, No. 4, p. 314.

18 For a long time, there was a ruling opinion on the organization and functioning of organized crime, which pointed at bureaucratic, pyramid-like organization of a large group functioning on the principle of subordination and absolute authority of leading people, i.e. vertical isolation of some horizontal layers within those very groups. In the recent years, however, a great many authors have pointed out that pyramid-like, vertical structure, which is traditionally connected to Mafia, refers today only to Columbian criminal groups, while in the majority of cases there is a net-like structure

16 Modly, D.: *Prevenција narkodelikata od strane policije*.- U: Mesto i uloga policije u prevenciji kriminaliteta, stanje – mogućnosti, perspektive – zbornik radova, Beograd, 2002, str. 330.

17 Marx, G.: *Law and Social Change*, 1992. Наведено према: Joubert, C., op. cit., str. 314.

фестовања. Постојање криминалних гру-пација пирамидалне или мрежне структуре, које су често веома бројне и унутар којих постоји сложен систем функционисања криминалног деловања, знатно усложњава сагледавање свих димензија и односа унутар њих, посматрају споља.¹⁸

Ток криминалистичке обраде често иде од конкретног кривичног дела недозвољеног стављања у промет наркотика и уличног дилера, као првих, почетних и основних индиција које указују на испољавање ове врсте криминалитета у одређеној средини. Међутим, то су само крајњи експоненти у ланцу његовог функционисања, који често подразумева 5 и више слојева у својој организационој структури: 1) организатор, 2) произвођач, 3) дистрибутер, 4) продавац на велико („гросиста“), 5) улични дилер (често су у овој улози сами зависници) и на крају сам зависник-наркоман. Иницијално кривично дело обухвата само последња два субјекта у ланцу организованог наркокриминалитета, при чему је зависник, неретко, и актер (извршилац) кривичног дела и жртва. Усмереност криминалистичког рада искључиво на та лица не би дала веће резултате, јер се не би ни дотичала оних структура криминалног ланца које су доминантне у односу на оне према којима се истрага води. Крајњи експоненти су врло лако замењиви, па се њихово лишавање слободе и елиминисање на одређени период из криминалне организације брзо надокнађује новим члановима. Исто важи и када су у питању дистрибутери – кријумчари опојних дрога, али и сваки други појединачни елемент бића криминалне организације, па чак и сами

Criminal investigation processing often goes from a particular crime of illegal trafficking with narcotics and a **street dealer**, as the first, starting, and basic clues indicating the manifestation of this type of crimes in certain environment. However, they are only end exponents in a chain of functioning, which often includes five and more layers in its organizational structure: 1) organizer, 2) manufacturer, 3) distributor, 4) gross salesman, 5) street dealer (often drug-addicts are in this role) and in the end a drug-addict. The initial crime includes only the last two subjects in the chain of organized drug-related crimes, where the drug-addict is often both criminal and victim. Directing crime investigation work only to those individuals would not give significant results, since it would not affect those structures of criminal chain that are dominant in relation to the investigated ones. The end exponents are easily replaceable, so their arrest and elimination for a certain period from criminal organization is quickly compensated by new members. It is the same with distributors – traffickers of narcotics, but also with all other individual elements of criminal organizations, even organizers.¹⁹ Any member considered isolated from criminal organization as a whole is replaceable and this is why investigation must include the whole organization and all its members. Otherwise, there is always a possibility for its revival and regeneration.

Directing criminal investigation to disclosure of criminal organization in its entirety means conducting covert operative and investigative measures and activities for a long period of time (sometimes several years) which depends on the complexity of organization and its measures of

18 Дуго времена је владајући став о устројству и функционисању организованог криминала указивао на бирократски, пирамидално устројене многољудне групације, које функционису по принципу субординације и апсолутног ауторитета челних људи, односно вертикалној изолацији појединих хоризонталних слојева унутар самих група. Међутим, последњих година велики број аутора истиче да се организација посла по принципу пирамидалне, вертикалне структуре, каква се традиционално везује за Мafiу, данас односи искључиво на рад колумбијских криминалних група, док у већини случајева постоји тип мрежне структуре, који се заснива на различитим хоризонталним везама већег броја мањих организација, које се повезују од регионалних до међународних оквира. При томе је код таквих мрежа изражена флексибилност функционисања а договор о незаконитим делатностима постиже се између челних људи појединих група које образују такве криминалне структуре.

based on various horizontal connections of a large number of small organizations connected from regional to international framework. Such nets are functioning in a flexible manner and the agreement on illegal activities is reached by the leading people of individual groups, which form such criminal structures.

19 Conducting criminal proceeding against individuals, even leaders or organizers of criminal groups, is not efficient measure in opposing to organized crime, which was confirmed by the deportation of Lucky Luciano to Italy, when he was succeeded at the head of New York Cosa Nostra by even more successful Frank Costello or by imprisonment of Vito Genovese, where he died, while nothing changed in the scope or manner of action of his “family”.

организатори.¹⁹ Било који члан посматран изоловано у бићу криминалне организације је замењив, па се због тога истрагом мора обухватити целокупна организација и сви њени чланови. У противном, увек постоји могућност њеног оживљавања и регенерације.

Усмереност криминалистичког рада на разоткривање криминалне организације у њеном тоталитету, подразумева вођење тајних оперативних и истражних мера и радњи у дужем периоду (некада и више година), што зависи од сложености саме организације и њених мера заштите од детектовања и доказивања својих недозвољених активности.

ЗАКЉУЧАК

Борба против наркокриминалитета, нарочито оног који је попримио обележја „организованог“, мора се базирати на систематском праћењу и проучавању његових носилаца, инфраструктуре, логистичке подршке и токова новца прибављеног вршењем ових незаконитих делатности. При томе је неопходно идентификовати и она његова феноменолошка и етиолошка обележја која га суштински одређују и дефинишу. Криминалистичко-оперативне делатности усмерене сузбијању наркокриминалитета морају бити у обавештајном смислу офанзивне и продорне, не би ли се елиминисао информациони дефицит на страни органа државне репресије, који настаје као последица његовог прикривеног испољавања и изражене „тамне бројке“. Саме истраге у овим случајевима су проактивне, конспиративне и базиране на софистицираним техникама истраживања. Криминалистички рад се не сме фокусирати на поједини, изоловани криминални догађај, већ њиме мора бити обухваћена целокупна криминална група и њене незаконите делатности у вези са производњом и прометом опојних дрога.

protection from detection and proving illegal activities.

CONCLUSION

Fight against drug-related crimes, especially those that assumed the characteristics of organized crime must be based on systematic monitoring and research of its bearers, infrastructure, logistics, and flows of money gained by these illegal activities. It is necessary to identify at that their phenomenological and etiological characteristics, which characterize and define them essentially. Criminalistic and operative activities directed at suppression of drug-related crimes must be offensive and penetrative regarding intelligence work in order to eliminate information deficiency on the side of state law enforcement, which appears because of its hidden manifestation and “dark number. Investigations of these cases are proactive, conspirative and based on sophisticated investigative techniques. Criminal investigation should not focus on individual, isolated crime but must include the complete criminal group and its illegal activities related to manufacturing and trafficking of narcotics.

19 Вођење кривичних поступака против појединаца, пабилиони вође или организатори криминалних група, није ефикасна мера у супротстављању организованом криминалу, што потврђују примери депортовања Lucky Luciano у Италију, када га је на челу Њујоршке Cosa Nostre заменио још успешнији Frank Costello, или слања на робију Vita Gienovese-a, где је и умро, а да се ништа није променило у обиму и начину деловања његове „фамилије“.

ЛИТЕРАТУРА/REFERENCES

- Бошковић, М.: *Криминалистика методика I*, Београд, 1998.
- Бошковић, М.: *Транснационални организовани криминалитет*, Београд, 2003.
- Водинелић, В.: *Криминалистика*, Београд, 1984.
- Водинелић, В.: *Криминалитет са мрежном структуром и организовани крими-налитет*, У: *Безбедност*, Београд, број 1, 1992.
- Ellis, T; Denney, D. at all: *Cocaine Markets and Drug Enforcement in Spain and Netherlands*, u: *The Police Journal*, број 2, 2002.
- Joubert, C.: *National and International aspects of undercover policing*, u: *The Police Journal*, No 4, 1995.
- Kniesel, M.: *Preventivno suzbijanje krivичnih dela – odbrana od opasnosti ili krivично gonjenje*, u: *Izbor clanaka iz stranih casopisa*, Zagreb, број 3, 1989.
- Кривокапић, В.: *Превенција криминалитета*, Београд, 2002.
- Кривокапић, В. – Крстић, О.: *Криминалистика Тактика II*, Београд, 1999.
- Markovic, I., Stone, C.: *Мапирање криминала и policing у демократским друштвима.*, у: *Безбедност*, Београд, број 4, 2002.
- Meyer, J.: *Verdeckte Ermittlungen*, u: *Kriminalistik*, No 1, 1999.
- Modly, D.: *Prevenција narkodelikata od strane policije*, u: *Mesto i uloga policije u prevenciji kriminaliteta - stanje, mogucnosti, perspektive - zb. radova*, Београд, 2002.
- Motto, C. J., June, D.: *Undercover*, Boca Raton, 2000.
- Palmiotto, M. J.: *Criminal investigation*, Austin and Winfield, 1998.
- Pilant, L.: *Undercover operations*, u: *The Police Chief*, број 5, 1997.
- Rosenbaum, D., P.: *The Challenge of Community Policing: Testing the Promises*, Newbury Park, 1994.
- Shelley, L. I.: *Post-Soviet organized crime, problem and response*, u: *European Journal on Criminal Policy and Research*, број 3-4, 1995.
- Симоновић, Б.: *Улога полиције у превенцији криминалитета на нивоу локалне заједнице*, у: *ЈПКК*, број 1, 2001.
- Schmidt-Sommerfeld, C.: *Verdeckte Ermittlungen bei der Rauschgift – beköpfung*, u: *Kriminalistik*, број 7, 2001.
- Fijnaut, C., Marx, G.: *Undercover - Police Surveillance in Comparative Perspective*, The Hague-London-Boston, 1995.
- Harfield, C.: *Pro-activity, Partnership and Prevention*, u: *The Police Journal*, број 2, 2000.
- Шкулић, М.: *Организовани криминалитет - појам и кривичнопроцесни аспекти*, Београд, 2003.
- Williams, J.: *The war on drugs: Fighting crime or wasting time?*, u: *The American Criminal Law Review*, Chicago, број 4, 2001.
- World Drug Report 2000*, UNODCCP, London, 2000.